

OBRRTNI VESTNIK

Strokovni list za pouzdigo in napredek obrtništva Dravske banovine.

„OBRRTNI VESTNIK“

Izhaja tedensko in sicer vsak
petek ter stane:

celoletno . . . . . Din 40—
polletno . . . . . Din 20—
posamezna številka . . . Din 1—

Glasilno „Zveze obrtnih zadrug v Ljubljani“, „Splošne zveze obrtnih
zadrug v Mariboru“ in obrtnih društev Dravske banovine.

Uredništvo in upravništvo: Ljubljana, Cankarjevo nabrežje 9.

Nefrankirani dopisi
se ne sprejemajo. Rokopisi se ne
vračajo. Ponatiski dovoljeni le z
navedbo vira.

Štev. pri poštni hranilnici,
podružnici v Ljubljani 10.860.

XV. letnik.

V LJUBLJANI, dne 15. aprila 1932.

Štev. 16.

Zaščita kmeta in moratorij kmečkih dolgov

Trgovski list z dnem 12. t. m. prinaša pod gornjim naslovom članek, ki jasno prikazuje usodne posledice zaščite kmeta na škodo male trgovine. Ker bo poleg malega trgovca ali podeželskega trgovca nič manj oškodovan tudi naš obrtnik in je naš protest nič manj upravičen kakor protest s strani trgovine, zato ga v celoti priobčujemo.

Narodni skupščini je bil predložen predlog zakona o zaščiti kmetov, ki ureja konvertiranje kmetovih dolgov in izvršilni postopek. Skupščinski odbor, ki je zakonski osnutek pretekle dni proučeval, pa je sklenil izpremembo zakonskega osnutka, po kateri naj bi se izvršil za šestmesečno dobo moratorij za kmečke dolgove.

Povsem razumljivo je razburjenje in bojazen gospodarskih krogov, katerim bo zakon prinesel še znatno poslabšanje položaja. Zlasti bo prizadeto podeželsko trgovstvo.

Zveza trgovskih gremijev je zaradi tega intervenirala pri resortnih ministrstvih in narodnih poslancih, da se ta zakon, ki bi bil v škodo vsem ostalim gospodarskim panogam, ne uveljavlja.

Z velikim padcem cen agrarnih proizvodov se je dejansko občutno zmanjšal dohodek in s tem znižala kupna moč našega kmeta. Zaradi tega je ob potrebi po nakupu življenjskih potrebščin, orodja, obleke itd. in ob občutnem pomanjkanju denarja, naraščala zadolžitve kmeta pri trgovcih in dosegla za kmeta in trgovca povsem nevdržno stanje. Ta zadolžitve je postala v poslednjem času taka, da je pričela resno ogražati eksistenco zlasti podeželskega trgovca.

Predlog zakona zasleduje cilj — razdolžitve kmeta. Ne obstoja pa niti najvažnejši problem posredno onemogočiti zadolženje kmeta ali osvoboditi ga dolgov na način, pri katerem bi bilo občutno prizadeto ostalo gospodarstvo, marveč problem smotrene razdolžitve leži v tem, kako ustvariti kmetu možnost dovoljnega kreditiranja in amortizacije dolgov.

Predlog skupščinskega odbora za šestmesečni moratorij pa pomenja naravnost gospodarski polom za malega podeželskega trgovca. Zlasti podeželski trgovec je dalj kmetu skoraj izključno na kredit življenjske potrebšchine, orodje, obleko itd. Kmetova zadolžitve pri trgovcih, ki v sedanjih krizi trpe skrajno na pomanjkanju gotovine, gre v velike vsote, pa bo moratorij kmetovih dolgov pomenil občutno poslabšanje položaja.

Moratorij pa tudi kmetu samemu ne bo v korist, ker bo sprejetje zakona neminovno prekinilo dosedanje odnose med trgovci in kmeti. Prisililo bo trgovca, da ustavi kmetu vsak nadaljnji kredit. S popolnim moratorijem kmetovih dolgov trgovca na deželi ne bo mogel dolgo dobo priti niti do delne poravnave dolgov od strani kmeta, od katerega je odvisen, pa ne bo mogel ob določenem roku priti do svojega denarja in poravnati obveznosti napram veletrgovcu. Tako bo sledil v verigi zlih posledic, ki bodo iz tega nastale, člen za členom v škodo malega in velikega trgovca ter proizvodnika.

Šestmesečni moratorij kmetovih dolgov pomenja pri današnjih težkih časih, s katerimi se zlasti trgovina na deželi bori, upropačanje, pa je nemogoče, da bi se izvršila razdolžitve kmeta v škodo in na račun ostalih panog gospodarstva. Nujno potrebno pa je, da se od strani državne uprave dá kmetu ugod-

nejše in znosne kreditne pogoje, za kar je osnovana tudi Privilegirana agrarna banka, kajti državna uprava je dolžna, da skuša z ugodnimi dolgoročnimi amortizacijskimi posojili izravnati zle posledice, ki jih je prinesel kmetu padec cen agrarnih proizvodov in izvoza. Državna uprava je potom v ta namen osnovanih denarnih institucij poklicana, da kmetu pomore iz dejansko težke situacije.

Zveza je v svojem protestu proti zakonskemu predlogu in sklepu skupščinskega odbora izrekla v imenu vsega slovenskega trgovstva odločno zahtevo, da se zakon o zaščiti kmeta in sklep skupščinskega odbora ne uveljavlja, marveč naj se to za vse panoge našega gospodarstva, kmeta, trgovca, obrtnika, proizvajalca in denarne institucije tako važno vprašanje prouči razstališče za kmeta ugodnejšega načina kreditiranja in amortizacije dolgov, ki ne bo v tako katastrofalni meri prizadelo ostalih gospodarskih strok.

Zveza apelira tudi na vse gg. narodne poslance, naj se v skupščini zavzamejo, da se zakonski osnutek in moratorij ne uveljavlja.

Vzemimo pri tem v poštev le položaj našega podeželskega obrtnika, kako usodne posledice utegneta imeti zaščita kmeta in moratorij kmečkih dolgov na že itak derutiran gospodarski po-

Odkrite besede starega obrnika borca

Pregovor pravi, da kjer imajo dosti medu, tam po zidu z njim mažejo. Tako delajo z jugoslovenstvom naši slovenski, da ne bom rekel separatisti, ampak naši amputanti, ki hočejo našo najvišjo gospodarsko institucijo amputirati. Za tako eksperimentacijo bi bilo treba vsekako drugačne instrumente in boljše narkozo imeti, če bi v resnici mislili pri svojem nenaravnem poslu doseči kakršenkoli uspeh. Oni mažejo z jugoslovenstvom okrog, da se od njih kar cedi, kajti po njihovem pojmovanju ni nihče drug med obrtniki več Jugoslovan, kakor tisti, ki gre rušiti to, kar so tekom 60 let in še več zgradili naši najboljši narodni gospodarji. Povemo jim lahko tudi to, da so naši stari obrtniki svoj čas čutili vso pezo avstrijskih kazenskih zakonov zaradi jugoslovenstva in še celo že takrat, ko so večimoma sedanjih borcev jugoslovanskega idealizma še od zadaj platno prodajali. Pri idealnem Jugoslovanu bi morala biti ta beseda sveta, kakor sedma božja zapoved, če se jo noče zlorabljati, tega pa naši amputanti gotovo ne zapopadejo. Da bi pa zamogli postaviti svoje jugoslovenstvo na najvišji drog, smujejo Jugoslovanska obrtna društva. Lepa ideja, toda za sedaj preveč prozorna, oni nameravajo ustanoviti to imponantno društvo poleg drugih društev tudi zato, da bi to društvo izglašovalo to, ali se damo amputirati na našem zdravem gospodarskem telesu ali ne. To bo po pravem pojmovanju pač le pljus v vodo in bomo kakor doslej nepristopni taki operaciji, osobito v tej grozni gospodarski krizi. Kam torej pes tace moli, jim moramo že v naprej povedati in pa da je škoda smodnika, ker ne streljajo v pravi grm, kajti zajec je drugod skrit, katerega pa ni vidimo. Želeti bi bilo, da bi se že enkrat nehala s temi nezaželenimi domačimi prepri, kajti vse bolj bi služile potrošne moči, da bi iste iskale učinkovitih

ložaj obrtnika. Glavni odjeinalec podeželskega obrtnika je naš kmet. Celo leto dobiva obrtnik dela in se tolaži, da pride na plačilo v jeseni, ko bo kmetu mogoče vnovčiti svoje pridelke. Logično je, da se podeželski obrtnik na račun teh denarnih pričakovanj zadolžuje in da mora biti — hočeš nočeš — obzirniji s kmetom kot pa je obziren zanj njegov dobavitelj. Ze par let sem pa je položaj našega kmeta tako obupen in toli šibak, da ne more razpečati svojih pridelkov, če pa jih, jih proda pod ceno in skupi kvečjemu toliko, da mu zadošča za najobhodnejše in najnujnejše. Obrtnik čaka še nadalje na plačilo — dočim potrpežljivost njegovega dobavitelja neha. In posledica? Dokler mu je dana možnost zadolževanja in kritija z visokobrestnimi krediti gre, ko pa tudi to presega svoje meje — sledi polom in odlaganje obrtnih listov. Tako zavzema kriza obrtnika in kriza trgovca sočuden značaj, kjer ni upati na odpomoč in omiljenje — pač pa na sigurno propast obeh. Ne gre torej nikakor v račun, da bi se vpostavljal zaščitne meje. Je v korist enega stanu, dočim bi ostali drugi stanovi, ki v prvi vrsti doprinašajo z občutnimi davki delež državni blagajni, nezaščiteni ali premalo zaščiteni.

Zato je naš protest glasen in zahtevamo odločno enako zaščito za našega obrtnika.

Obrtniško društvo v Ljubljani je že vložilo protest, apeliramo pa tudi na vse ostale zadruge in društva, da takoj pošljejo svoje proteste?

sredstev in pota, po katerih bi se dalo v okoliščini največjemu škodljivcu Bati, kajti čevljarsko zborovanje skupaj sklicati, tam predlagati ognjevitno resolucijo proti njegovim podjetjem, to ne pomaga nič in tudi ne bo temu pripomoglo niti Jugoslovansko obrtno društvo, če ne bodo edini pravi borci našli boljšega sredstva, katero sredstvo pa nikakor tudi bi ne bila amputirana zbornica.

Uspehi čevljarskega manifestacijskega zborovanja v Celju se že kažejo

(Delo skupne ljubljanske zbornice v korist čevljarjev ovirajo nekateri pristaši ločenih zbornic, ki so se ponujali Bat'i.)

Veliko manifestacijsko zborovanje čevljarskih organizacij Dravske banovine kakor tudi zastopnikov domačih tvrdk v usnjem v Celju, ki ga je sklicala ljubljanska skupna zbornica, je napravilo v vsej državi velik vtis. Prve ugodne posledice tega se že čutijo. Pravkar smo namreč dobili vest, da je pod vtisom celjske manifestacije za zaščito domačega čevljarskega Mestno načelstvo v Celju odklonilo prijavo Bat'ove popravljalnice v Celju. Ta uspeh z zadoščenjem pozdravljamo in želimo, da bi sledila temu vzgledu tudi druga obrtna oblašta.

Vsem zavednim obrtnikom v Dravski banovini pa je treba z ozirom na to povedati sledeče:

Na podlagi zanesljivega vira iz Celja smo zvedeli, da so med nekaterimi maloštevilnimi čevljarji v Celju, ki se danes zavzemajo za ločeno zbornico in napadajo delo naše skupne zbornice tudi taki, ki so se Bati ponujali, da prevzamejo njegovo popravljalnico. Ko pa niso dosegli svojega uspeha, pa so naenkrat postali največji bojovníki proti njemu. Ti nezavedni čevljarji se širokoustijo na zunaj in mečejo kamenje na ljubljansko skupno zbornico, ki je za čevljarski stan vselej storila vse, kar je le bilo v njeni moči; gotovo pa več kakor katerakoli druga zbornica v Jugoslaviji in zlasti še več kot katere ločena obrtna zbornica. Medtem, ko so pa ti ljudje v svoji neznačajnosti hoteli bojkotirati in celo onemogočiti zbornično akcijo proti Bati, si pa na drugi strani nadevajo krinko na obraz in se hočejo udinjati Bati za judežve groše in tako svojim stanovskim tovarišem zasaditi nož v hrbet. Tem zagrizenim pristašem ločenih zbornic, ki napadajo našo skupno zbornico, a se hočejo na drugi strani pobratiti z Bato, pa odgovarjamo s svetopisemskim izrekom: »Ne po Vaših besedah, ampak po dejanjih boste sojeni in tudi obsojeni!«

Občni zbor elektrotehnikov

Strokovna zadruga koncesijoniranih elektrotehnikov za dravsko banovino v Ljubljani je imela v nedeljo 10. t. m. svoj IX. redni občni zbor v posvetovalnici mestnega magistrata v Ljubljani. Kljub temu, da ima zadruga svoje članstvo razdeljeno po vsej banovini, je bila udeležba prav častna. Zbralo se je 55 članov, to je skoraj 40%, kar dokazuje veliko stanovsko zavednost te važne gospodarske panoge.

Ob 10. uri je načelnik g. Ivan Mihelčič otvoril občni zbor, pozdravil člane, posebno pa g. Josipa Rebeke, zastopnika obrtnega odseka Zbornice za TOI, g. dr. Pretnarja, referenta zbornice za TOI, g. ing. Miklavca, ravnatelja Kranjskih deželnih elektrarn, g. ing. Zajca kot zastopnika mestne elektrarne ljubljanske, g. ing. Groša kot zastopnika elektrarne Majdič v Kranju in g. ing. Pehanija kot zastopnika Električne zadruge v Šiški. Nato je poročal o delu zadruge v preteklem poslovnem letu. Iz poročila je posneti, da je zadruga posvečala največjo skrb vajenskemu vprašanju in da v tem pogledu prednjači vsem drugim zadrugam. Organizirala je — večinoma z lastnimi sredstvi — enomesečni celodnevni tečaj za vajence, ki v tem letu dokončajo učno dobo. Poleg tega je posvečala veliko pažnjo zatiranju sušmarstva, ki se je v zadnjem letu prav bohotno razpaslo. Poročal je tudi o ustanovitvi lastnega strokovnega lista »Elektrotehniški vestnik«.

Po poročilu tajnika, ki je poročal o administrativnem poslovanju ter prebral razne statistične podatke, je bil odobren računski zaključek za preteklo leto. Preglednik g. ing. Turnšek je v zvezi s tem predlagal, kako naj se porabi prebitok ter je občni zbor njegove predloge delno usvojil in votiral za »Elektrotehniški vestnik« Din 4000.—, skladu za tečaj pa Din 2000.—.

Skupno z odobritvijo proračuna za prihodnje poslovno leto se je sklepalo o članarini in pristopnini ter se je usvojil predlog odbora, s katerim se ti prispevki diferencirajo po obsegu obrata.

Po 10-minutnem odmoru si je članstvo volilo nov odbor za prihodnja tri leta. Predlagani sta bili dve kandidaturi listi ter je bil z 29 proti 15 glasovom izvoljen nov odbor z g. Tonetom Poljšakom kot načelnikom in g. Maks Havičkom kot namestnikom načelnika. Po predaji načelniške funkcije se je novi načelnik zahvalil za zupanje, pozval odbor na agilno sodelovanje ter dal nekaj smernic za delovanje. Sledila je izvolitev 12 članov izpraševalne komisije.

Pri raznoterostih je načelnik g. Poljšak poročal o krivičnih omejitvah, ki jih predpisuje novi obrtni zakon elektrotehničnim obrtom. Predlagal je, da občni zbor poveri odbor, da pošlje na merodajna mesta resolucijo, v kateri naj se obrazlože krivice, ki se z novim zakonom gode elektroinstalaterjem, elektrotehnikom ter malim elektrarnam, kar je občni zbor z odobravanjem sprejel. Odobrilo se je tudi nadaljnje izdajanje »Elektrotehniškega vestnika«, na katerega je članstvo prav ponosno, ker je to prva slovenska elektrotehniška revija. Članstvo je stavilo še več važnih predlogov, ki naj jih novi odbor izvrši, ter skoro korporativno vztrajalo na mestih do 14. ure, ko je načelnik zaključil občni zbor.

Razsodnost med našim obrtništvom zmaguje

Da bodo naši cenjeni čitatelji poučeni, kako ostala javnost zlasti trgovski krogi sledijo sporu v obrtniških vrstah, ki je nastal glede vprašanja skupnih ali ločenih zbornic, priobčujemo spodnji članek, ki ga je te dni priobčil Trgovski list.

Ko je bil dne 9. novembra lanskega leta objavljen novi obrtni zakon, po katerem je dana obrtnikom možnost, da se izrečejo za skupno zbornico za trgovino, obrt in industrijo, ali pa za ločeno obrtno zbornico, se je med našim obrtništvom začel oster boj za sistem zbornic. Nekateri agitatorji za ločene zbornice so začeli širiti o ljubljanski skupni zbornici razne vesti, ki po svoji gorostasnosti in neresničnosti je dokazujejo, da tem agitatorjem ni toliko za stvar, ampak da le bolj iz osebnih ozirorov mrzije do sedanje zbornice mečejo kamenje na to institucijo, ki je vedno zagovarjala s tako vnemo interese obrtništvu, kot — lahko rečemo — nobena druga zbornica v naši državi.

Ti agitatorji, ki so se sami začeli izdajati kot nekatere voditelje našega obrtništvu, čeravno njih imena na polju dela za povzdigo našega obrtništvu še prav nič niso znana, so začeli ob vsaki priliki poudarjati, da slovensko obrtništvu ne mara več za svojo skupno zbornico, ampak da hoče ločeno obrtno zbornico. Sklepajoč iz njihovih izjav, bi marsikdo, ki ni dobro poznal našega obrtništvu, kmalu verjel, da imajo ti gospodje prav. Toda potek dosedanjega glasovanja obrtniških zadrug pa dokazuje, da slovensko obrtništvu trdno in neomajno zahteva, da bodi ljubljanska zbornica skupna tudi v naprej. Dosedaj se je izreklo 84 obrtniških zadrug za skupno ljubljansko zbornico in samo 8 zadrug za ločeno zbornico. Pri tem je treba poudariti, da se je več zadrug izreklo na občnih zborih za skupne zbornice, pa čeravno nekateri njihovi člani in celo tudi načelnik spadajo med fanatične agitatorje za ločene zbornice.

V poduk

Kako nastane milo

Sestavil dr. Josip Rožman.

V starih boljših časih, o katerih vedno sanjamo, so si gospodinjice v marsičem morale same pomagati. Ni bilo na vsakem oglu trgovine, ki bi nudila dnevne potrebščine, kakor jih sedaj imamo in poznamo. Človek je bil skromen; zadovoljil se je s tem, kar mu je nudil dom in narava, in bil je srečen. Dandanes pa drvimo in vrvimo za nečem neznanim, tujim. Živimo hitro in hitro mrjemo; vse se vrši v znamenju brzine.

Da pridem v sklad s svojo temo, popeljem bralca na dom naših pradedov, kjer se ravno gospodinja pripravlja, da si sama naparvi oni produkt, katerega danes samo še tovarne pod imenom »milo« izdehtjejo. Iz pepela od drv in apna si napravi lug, iz luga, soli maščobe pa sredstvo, ki ga uporablja pri pranju. Današnje proizvajanje tega predmeta se vrši le še v velikem obsegu po tovarnah in to zato, ker sedanemu principu po pocenitvi dnevnih potrebščin ne mala obrt, še manj pa domače proizvajanje ne more zadostiti.

Odmera pridobnine za leto 1932.

Ministrstvo za finance je odredilo, da se na podlagi zakona z dne 25. marca 1932 v letu 1931 odmerjena pridobnina avtomatično pobere tudi v letu 1932, kar bi imelo spričo težkih prilik, v katerih živimo, in velike razlike med dohodninskimi razmerami v l. 1930 in 1931 za pretežno večino naših davkoplačevalcev nedogledne posledice.

Zbornica za TOI v Ljubljani je takoj po objavi komunikacije, ki je po časopisu objavljala gornjo odredbo, s posebno spomenico opozorila ministrstvo za finance na težave, ki bi se pokazale v našem gospodarstvu pri mehničnem podajšanju odmere pridobnine za l. 1931 tudi za l. 1932 in prosila, da se upošteva položaj to podajšanje ublaži vsaj v toliko, da se izvede nova odmera v vseh slučajih, v katerih davkoplačevalec to zahteva. Enako so se oglašile tudi druge zbornice, tako da je ministrstvo za finance smatralo za potrebno, da že izdano odredbo prekliče.

Kakor čujemo, je predmetni preključ brzojavno prejela tudi finančna direkcija v Ljubljani.

Potemtakem se bo vršila v l. 1932 redna odmera pridobnine po davčnih odborih.

(Op. ured. S tem je zbornica ponovno dokazala, da so ji interesi našega malega človeka v stalni skrbi in da je mogoče doseči največ uspehov, če skupne zahteve vseh gospodarskih krogov podprte tako, kot v tem primeru.)

Glede na očitek, da se zbornični uradniki udeležujejo občnih zborov, kar je v ostalem popolnoma pravilno, če se od nasprotne strani napada tudi interno uradniško poslovanje, je treba ugotoviti, da se je večina zadrug izrekla za skupne zbornice, četudi ni bilo zraven nobenega zborničnega zastopnika, odnosno četudi je bilo zborničnih zastopnikov na občnih zborih manj kot zastopnikov, ki so prišli agitirati za ločene zbornice. (Toda številka 84 proti 8 sama, brez vsega drugega, dokazuje, da naše obrtništvu stoji odločno za svojo skupno zbornico. S tem je naše obrtništvu dokazalo, da je kljub tem težkim časom ohranilo svojo razsodnost in gospodarsko zavednost, kar mu služi vsekakor v čast in ponos. Če še pomislimo, da se je obrtni odsek zbornice, ki ima po obrtnem zakonu tudi o tem odločati, soglasno izrekel za skupno zbornico, potem vidimo, da naša skupna zbornica lahko že danes mirno gleda v bodočnost, kar je s stališča gospodarske solidarnosti vseh pridobitnih stanov edino pravilno, kajti v časih težke gospodarske krize bi bilo pač nespametno razbijati enotno gospodarsko fronto in urvati nove institucije, ki bi pomenile samo nova bremena brez garancije na kako zboljšanje v posameznem, kakor tudi v splošnem oziru.

M. Rutar, preds. P. o. O. d. Novo mesto:

Vabilo k razvitju

Lansko leto nekoliko ob tem času je Pomočniški odsek Obrtnega društva v Novem mestu sklenil, da si nabavi svoj prapor, kateri naj bi bil odseku v ponos, članstvu pa simbol na poti v boljšo bodočnost do končnih ciljev vseh želja obrtništvu.

In osvojili smo idejo polni volje do dela, da uresničimo ono, kar nam je bila prijetna dolžnost. Bili smo prežeti iz idejo v taki meri, da nismo videli eventualnih neprilik in težav, katere so nam pozneje prišle nasproti. Toda v geslu naše ideje smo prebrdli vse težave ter tako častno rešili našo nalogo.

Apelirali smo na vse zadruge in Obrtna društva Dravske banovine, da nam prisrskočijo na pomoč s svojimi prispevki, da bi tako mogli rešiti ono, kar nismo

bil v stanju rešiti sami. Tudi druge organizacije delajo tako, zakaj, ker množina lažje obvlada kot pa manjšina. Toda razočarani smo bili, naša akcija ni našla odmeva pri merodajnih činiteljih, kar nam je bilo v dokaz, da jim ni bilo do tega, da se da mladini dober vzgled, kako naj potem ona naprej goji simpatije do skupnosti in samega sebe napram mlajšim.

Toda kljub temu se je ideja in želja naša uresničila. In tisti, ki so našli pravilno razumevanje, naj bodo potolaženi, ker nismo spali pri delu, ampak nasprotno, ko smo vsak čas dobili kakšen prispevek, nam je podžgalo pogum, češ, še so ljudje, ki mislijo z nami. In približal se je dan, ki naj bo za nas, novo-meški obrtni naraščaj zgodovinski, zakaj ta dan bo stopil P. o. O. d. v novo dobo svojega življenja. (Podkrepljen s svojo voditeljsko, katere nosi simbol dela in sloge, bo korakal v boj, boj dela in sloge za boljšo bodočnost obrtništvu.

Dan 8. maja, ki je določen za razvitje, se približuje. Še par tednov nas loči od njega. Za takrat vabimo vse obrtno čuče, da se udeležijo za nas tako zgodovinskega dne. Vi pa, stebri in organizatorji slovenskega obrtništvu, tudi vi pokazite, da vam je napredek naraščaja všeč, toda potrdili boste to le s svojo udeležbo. Naj ne roma vabilo, ki ga boste dobili, v koš, brez rezultata. Vaša dejanja naj pokažejo simpatijo.

!Posebno vabimo k udeležbi vse tiste zadruge in obrtna društva, ki so se odzvala naši akciji, da zabiljejo za nje določene žeblice. Istim bomo še posebej poslali vabila. Torej: 8. maja na svidenje! Pričakujemo vas, da vas pozdravimo ob kozarcu pristnega dolenijskega cvička ter da skupno nazdravimo procvitu in boljši bodočnosti obrtništvu. Na svidenje!

Borze

LJUBLJANSKA BORZA.

Devize: Amsterdam 2286.92—2298.28, Berlin 1338.37—1349.27, Bruselj 789.58 do 793.49, Curnh 1097.35—1102.85, London 212.28—213.88, Newyork ček 5617.00 do 5645.26, Pariz 222.56—223.68, Praga 166.59 do 167.75, Prst 289.22—291.62

Mila imamo sto in sto vrst; odvisna je njegova kakovost od uporabljenih sirovin, primesi in kvalitete izdelave. Vsebinska mila je v glavnem maščoba, voda ter natrij ali kalij, po čemer se tedaj milo tudi deli v natrijevo oziroma kalijevo milo.

1. Natrijevo, jedrnat ali trdo milo. Kot sirovina se uporablja loj od govejske živine in ovac, mast od kosti, olivno in palmovo olje, oljna kislina, torej maščobe. Najenostavnejše je obdelovanje oljne kisline »oleina«, ki se dobiva pri fabricaciji sveč. Olein kot prosta kislina ne potrebuje še posebnega procesa, tako zvanega »pomiljenja«, temveč se namesto z natrijevim lugom (NaOH) kar s sodo (Na₂CO₃) nevtralizira. Druge maščobe razen oleina se pa morajo ves dan ali pa še dalje z natrijevim lugom prekuhavati. Prvo se tedaj maščoba raztopi in sicer v železnem kotlu in potem se ji sukcesivno dodaja za pomiljenje 10 odst. natrijev lug. V začetku se tvori samo mešanica vseh sestavin, »emulzija« imenovana, končno pa nastane čista raztopina mila in glicerina, tako zvani »milni klej«. Da se izloči iz mešanice milo, se ji pridene kuhinjske soli, ki povzročuje izločevanje mila na površju. Sol, glicerin in preostanek natrijevega luga pa ostanejo v raztopini, ki se »podlug« imenuje.

Podlug se nato iz kotla izpusti ter se iz njega pridobiva glicerin. Zgoraj označeni način izločevanja mila s pomočjo kuhinjske soli je karaktističen in ima po tem svoje ime »izsoljenje«. Milo se potem v kotlu še tako dolgo segreva, dokler ne postane enakomerno in se več ne peni. Nato se prelije v prizmatične posode, kjer se strdi. Tako milo se imenuje jedrnat milo (Kernseife). Ko je milo gotovo, se z napeto žico razreže na plošče oziroma kose. Če omenjeni mešanici še pridemo barvi, dobimo milo v različnih barvah; ono je ali belo, sivo, rjavo, rumeno, toda vedno trdo. Vendar tudi najboljše jedrnat milo vsebuje še 20 do 40 odst. vode; pač pa mora biti »nevtralnno«, to se pravi brez natrona. Natron bi namreč kožo oziroma tkanino, posebno pa volno razjedal. Na drugi strani pa milo tudi ne sme vsebovati nevezane maščobe.

Milo pa zamore vezati še mnogo večje količine vode, kot je to pri jedrnatem milu, ne da bi pri tem spremenilo svoje zunanosti. Da tedaj dobimo poceni milo, je treba samo milnemu jedru v kotlu še priliti vode. Tako milo se zaradi tega imenuje »vodeno« ali »brušeno« milo in lahko vsebuje do 60 odst. vode.

Po modernem načinu se pa milo pridobiva tako, da se uporablja encim »li-

Kaj je novega?

Zagreški velesejem. Vršil se bo v času od 23. aprila do 2. maja t. l. Dovoljen je z legitimacijo polovični popust na državnih železnica vsem obiskovalcem.

Vprašanje reparacij še ne bo rešeno. V ženevskih ameriških krogih se čuje, da bo lozanska reparacijska konferenca, ki bi se imela vršiti sredi junija, trajala le malo časa in bo sklepala bajje samo o provizoriju za 6 do 8 mesecev, potem pa bo odgodena do prihodnje pomladi. Izgleda, da vprašanje reparacij še dolgo ne bo rešeno.

Slabo praznovanje obletnice. P. va obletnica proglavitve španske republike se je po naredbi ministra notranjih del po vsej državi proslavila kot narodni praznik. V tovarnah in uradih je delo počivalo. Delavske organizacije so bojkotirale proslavo in so priredile protestne manifestacije. Na več krajih je prišlo celo do spopadov in težkih izgredov.

Hindenburgova zmaga. V nedeljo so Nemci v drugi volili predsednika republike. Čeprav je z nadpolovično večino glasov spet izvoljen Hindenburg, je v primeri s prvimi volitvami dosti bolj napredoval nacionalistični kandidat Hitler.

Argentinska vlada se zapira. Argentinska vlada namerava popolnoma zapreti meje pred doseeljenci. Vlada Združenih držav Severne Amerike je izdala enako odredbo.

Novo volitve na Irskem. V irskem parlamentu bodo prihodnji teden razpravljali o zakonskem predlogu, da se odpravi prisega angleškemu kralju. Ko se ta zakon sprejme, namerava razpisati de Valera nove volitve.

Podunavski problem izjalovljen. V Londonu so zastopniki vselej (Anglije, Francije, Italije in Nemčije) vodili razgovore, kako gospodarsko pomoči Podunavskim državam, ki so v hudi gospodarski stiski. Konferenca je končala s popolnim neuspehom. Porajajo pa se novi glasovi, da se bo konferenca obnovila.

Vratolomen poizkus. Na vrh zvonika zagreške katedrale je splezal neki Jurčič in se tam postavil na glavo. Ko je bil ta priloznostni akrobat spet srečno na tleh, ga je pričakoval stražnik in ga odvedel. Zvonik katedrale je precej privlačen za take akrobate.

Izdatki Nemčije za svoje državljane. V Nemčiji so izračunali, da izda država povprečno za vsakega svojega državljanu iz javnih dohodkov po dvajset mark (270 Din) na leto. Pred vojno pa je Nemčijo stal vsak državljan samo sedem mark (95 Din).

Največja najdišča bakra in zlata. Severozapadno od Balkanskega jezera v Kazakstanu (Ruska Centralna Azija) so odkrili najdišča bakra in zlata, o katerih trdijo, da so največja na svetu.

Mandžurija za zlato denarno vrednoto. Nova azijska država Mandžurija hoče po poročilih iz Tokija opustiti srebro in si izbrati zlato za denarno vrednoto.

Notranje posojilo v Češkoslovaški. Ker francosko posojilo v znesku 600 milijonov frankov ne zadostuje za kritje državnih potreb, je sedaj v razpravi vprašanje notranjega posojila.

paza«, to je posebna snov, ki se nahaja v ricinovem semenu; ta encim razkroji maščobo v maščobno kislino in glicerin. Maščobo tedaj mešamo z ricinovim preparatom ter mlačno vodo in sicer 24 ur. To povzroči, da se na površju glicerimove vode izloči plast maščobne kisline, ki se nato še posebej obdeluje s sodo; eventualni preostanek maščobe, ki se še ni pomilil, se mora obdelati z natrijevim lugom. Potem sledi isti proces kuhanja, kot je že pri prvem načinu raztolmačeno. Prednost tega procesa obstoji v tem, da se več ali manj uporablja razen maščobe skoraj samo soda, ki je poceni. Po tem načelu delujejo tudi vsi drugi moderni načini, ki tedaj iz maščobe najprej izločijo maščobno kislino.

Natrijevo klejno milo.

Medtem ko gori imenovane maščobe pri kuhanju z razredčenim lugom dajajo »milni klej«, ki se sam od sebe, brez kuhinjske soli ne strdi, dajajo kokosova in palmova olja, ako jih s koncentriranim natrijevim lugom pri mlačni temperaturi obdelujemo, milni klej, ki se čez nekaj časa sam, brez soli strdi in je podoben jedrnatemu milu. Milo se v strnjnem stanju kar razreže; imenuje se »natrijevo klejno« ali pa tudi »kokosovo« milo. Proces omiljenja in str-

ZANATSKA BANKA KRALJEVINE JUGOSLAVIJE a. d. podružnica Ljubljana

Dunajska cesta šte. 31 (hiša Zidarjevih dedičev)

Telefon šte. 30—20.

Račun poštne hranilnice šte. 14.003.

Centrala: BEOGRAD

Daje menične in kredite v tekočem računu obrtnikom, vsem kreditnim zadrugam, ki posojujejo tudi obrtnikom in lombardira državne vrednostne papirje.

Glavna podružnica: ZAGREB

Sprejema hranilne vloge z ali brez odpovedi. Otvorja tekoče in žiro račune. Izdaja kavcije in garancijska pisma.

Podružnica: SARAJEVO

Kupuje in prodaja devize in valute za račun obrtnikov in obrtnih kreditnih zadrug. Izvršuje vse ostale bančne posle.

Zopet novih pet zadrug za skupne zbornice

Obrtništvo Dravske banovine je v zadnjem času zopet jasno pokazalo, da hoče ostati pri svoji skupni ljubljanski zbornici. V pretečenem tednu se je pet novih zadrug izreklo za skupno zbornico in to soglasno. Bile so to sledeče zadruge:

Zadruga kovaških mojstrov v Mariboru, Zadruga čevljarjev v Novem mestu, Zadruga mesarjev v Litiji, Zadruga kovinarjev v Litiji in Zadruga mesarjev v Novem mestu. Vsi ti občni zbori so se vršili v nedeljo dne 3. odnosno 4. ali 7. t. m. Občni zbori teh zadrug so bili med vse dobro obiskani, debata na njih se je vršila stvarno in temeljito. Zadruga same se odlikujejo s svojim lepim delom tako, da se lahko smelo trdi, da vse tiste zadruge, ki res stvarno in temeljito delajo, glasujejo tudi soglasno za skupno zbornico, kajti pri njih govori hladni in zdrav razum, ne pa slepa strast.

Občni zbor Zadruga mizarjev za Ljubljano, Vič in Moste v Ljubljani

V nedeljo se je vršil v Ljubljani redni občni zbor Zadruga mizarjev za Ljubljano, Vič in Moste v Ljubljani. Vodil ga je zadrugi načelnik g. Josip Ložk. Poleg mnogostevilnega članstva so se udeležili tega občnega zbora kot zastopnika Zbornice za TOI gg. Josip Rebek in dr. Jure Koce, kot zastopnik in zagovornik ločenih zbornic pa je prisostvoval g. Pičman. Po podanih zadrugi poročilih in računskem zaključku je bila izrečena razrešnica odboru in so se vršile volitve novega odbora. Pri teh je bil izvoljen za načelnika zadruga dolgoletni borec v obrtniških organizacijah g. Primožič Ferdo, za njegovega namestnika pa g. Šenica Josip. Ostali odbor je bil po večini na novo izbran. Volitvam pa je sledila razprava o stališču zadruga do sistema zbornic. Dr. Jure Koce je ob tej priliki stvarno obrazložil stališče gospodarskega prestiža, ki zahteva osobito v sedanjih dobah čim močnejši gospodarski solidarizem. Njegovim poročilom je ugovarjal navzoči g. Pičman, ki pa s svojim izvajanjem ni mogel ovreči dejstva drugače kot da je z demagoškimi gesli in zavijanjem hotel braniti svojo tezo. Zastopnik obrtnega odseka TOI g. Rebek je zavračal nestvarno kritiko in pozorne fraze zagovornika ločenih zbornic in s točnimi številkami podprl zahtevo po neokrnjenih zbornicah. Zavrnil je tudi očitke, ko se pristašem skupnih zbor-

nic očita protijugoslovensko orijentacijo. Izvajal je, da so slični očitki le obrekovanje, ki ga slovensko obrtništvo ne zasluži, kajti ono je stalo vedno dosledno v borbi za nacijo in kralja in to še preje, ko se miti sodelovali niso v njegovih vrstah naenkrat tako patriotični pristaši in poborniki ločenih zbornic. G. Rebek namreč je bil prvi, ki je popeljal slovenske obrtnike v Beograd, kjer so se pri skupni mizi s tovariši Srbi in Hrvati vršili razgovori o obrtniških zadevah in zahtevah. V vseh vprašanjih so se docela strinjali, toda le v vprašanju sistema zbornic je naše obrtništvo dosledno zastopalo sistem skupnosti, kar sedaj ponovno izpričujejo izjave mnogobrojnih zadrug, ki z velikansko večino oddajajo svoje glasove v prilog skupnih zbornic. Med zborovalci je bilo opaziti, da so prišli nekateri na zbor že popolnoma »predelani« z gotove strani, da se bodo izjavili za ločene zbornice. In ker zagovornikom ločenih zbornic ni uspelo najti dovolj pristašev v vrstah svojega članstva, so jim bili dobrodošli tudi mojstri iz najbližje okolice in celo pomočniki. Le temu slučaju in pa preveliki poštenosti, ki jo je zaupalo vodstvo v svoje članstvo, je uspelo, da so se navzoči izjavili z 20 glasovi za ločeno zbornico in s 17 glasovi za skupno. Vsak razsoden obrtnik bo prišel do prepričanja, da izglasovanje s tremi glasovi večine še ne pomeni nikake zmage in je vsaka taka zmaga precej klaverna. V kolikor smo informirani, že nastopajo ugovori proti načinu takega glasovanja.

Ozra kulis ...

Pod to rubriko bomo navajali od časa do časa čitajočemu občinstvu gotove zanimivosti, da si bo moglo ustvariti sliko, kakšna sredstva so bila in so dobrodošla gotovim ljudem za doseg gotovih namenov.

Nastopno pričujemo po originalu v slovenskem prevodu pismo, ki ga je naslovila Zveza obrtnih zadrug v Ljubljani predsedstvu Zanatske banke v Beogradu, ko je bil načelnik Zveze še g. Pičman. Dopis glasi:

Zaupno.
1265/31 Ljubljana, dne 19. XI. 1931.

Veleuglednemu
predsedstvu
Zanatske banke
v Beogradu.

Čast nam je obvestiti Vas, veleugledno predsedstvo, s privoljenjem in po zaključkih redne seje našega načelstva, da so v upravnem odboru tukajšnje podružnice ljudje, ki jih

vo ter diši neprijetno po sirovinah; ponareja se dostikrat še z ničvrednimi dodatki.

Toaletna mila.

Čisto in fino jedrnato milo se na majhne delce razstruga, posuši ter pomeša z barvili in parfemi in potem s stroji stiska v primerne komade. Ime dobi toaletno milo po dišavah, od katerih so mnoge zelo redke in pa fine. Ker je tedaj masa tega mila najboljša vrste in so dišave primerno drage, je umljivo, da mora biti cena toaletnega mila višja od cene drugih mil.

Glicerinsko milo.

Glicerinsko milo se izdeluje iz kokosovega mila, kateremu se pridene glicerina in malo špirita. Spirit povzroča, da milo postane prosojno. Cena takega mila je manjša od cene toaletnega mila.

Milni praški.

Milni praški vsebujejo ponajveč sodo in druge dodatke, najmanj pa pravega mila; lahko pa vseeno zadostujejo nekaterim nalogam v polni meri.

Delovanje mila.

Milo s kemičnega stališča ni tedaj nič drugega nego alkalijeva (kalijeva ali natrijeva) sol maščobne kisline. Dobro milo je v vodi raztopljivo; raztopina se peni; ako jo mešamo. Ne raztopi se pa

naše obrtništvo nič več ne prišteva v svoje vrste radi zgrešenega zastopanja obrtniških interesov v javnosti. V predmetnem slučaju gre za gg. Josipa Rebeka in Miroslava Urbasa, katera oba sta člana upravnega odbora tukajšnje podružnice Vaše ugledne centrale. Večkrat so že obrtniki predlagali Zvezi (naši Zvezi odnosno njeni upravi), naj podvzame njen načelnik g. Pičman pri predsedstvu Vaše banke v Beogradu korake v raznih vprašanjih, ali vselej potem sta imenovana člana upravnega odbora podružnice kritizirala delo g. Pičmana in zahtevala pojasnil, odkod si jemlje g. Pičman pravico, da se pogaja z vodstvom centrale, češ, da ga ni nihče v to pooblastil.

Cela zadeva pa je povsem drugačena in nam je na tem, da Vas informiramo o stvari, kako se je sklepalo na omenjeni seji, ki je rodila te zaključke. Zveza obrtnih zadrug v Ljubljani je imela veliko prizadevanje in je vodila borbo, da dobimo v Ljubljani podružnico Vaše banke, kar se je tudi zgodilo. Istotako je Zveza prej kakor še sedaj vodila akcijo in propagando za pridobivanje klijentele podružnici in vsepovsod pomaga pri snovanju cenurnih odborov. Na ta način ji pač pritiče pravica, da ima interes na prosperiranju zavoda samega. Novo načelstvo si je agitacije odnosno propagande še v večji meri v svesti, da dela za povečanje prestiža zavoda, kljub temu, da je v upravi podružnice zastopana po le enem članu g. Karol Vidmarju.

Ker sta gg. Rebek in Urbas nastopala vedno neobrtiški in ker v danem slučaju nimajo obrtniki več zupanja vanja, zahtevajo, da napravite spremembo v ljubljanski upravi Zanatske banke s tem, da na mesto teh dveh članov nominirate v upravni odbor člane, ki imajo večji interes za stvari.

Pričakujemo, da boste pravilno razumeli naše želje in želje članov naše uprave ter da izvedete reorganizacijo v smislu naših tolaženj.

Medtem pričakujemo cenj. sporočila na ta naš dopis in beležimo s posebnim spoštovanjem

Načelnik:
Lovro Pičman l. r.

Namen je bil dosežen. Predsedstvo Zanatske banke je na svoji seji dne 15. XII. m. l. razrešilo g. Josipa Rebeka člana poslovnega odbora podružnice, in v letošnjem januarju pa tudi g. Miroslava Urbasa. Na mesto prvega je prišel g. Ludvik Baraga, trgovec s pisalnimi stroji, na mesto drugega obrtnika pa trgovec z elektroteh. potrebščinami g. Ivan Mihelčič. Omenje-

no bodi, da imata obrtnika gg. Rebek in Urbas poleg g. Zdravca med obrtništvo največ zaslug za ustanovitev podružnice Zanatske banke v Ljubljani. Z ozirom na to, da sta bila ta dva razrešena, je v tem poslovnem odboru odložil prostovoljno svoje mesto g. Jakob Zdravec iz Središča, ki uživa med obrtništvo ugled kot velik gospodarski strokovnjak in nič manjši pobornik za interese obrtništva. Tako!

Cena električnemu toku v Ljubljani znižana

V našem glasilu smo opetovano zastopali stališče, da je cena električnemu toku za pogon in razsvetljavo v Ljubljani močno previsoka. V početku lanskega leta smo zaznamovali, da je uspelo našim obrtniškim zastopnikom v občinskem svetu, da je bila cena toka deloma znižana. Letos pa je sledilo nadaljnje znižanje in sicer, da se je osnovna cena električnemu toku na pogonsko ceno znižala v smislu seje upravnega odbora Mestne elektrarne v Ljubljani od Din 3.— na Din 2.75 za kw. To znižanje že občutno razbremeni našega malega obrtnika. Na drugi strani pa imamo sporočati vest, da je upravni odbor M. E. na svoji seji dne 11. t. m. sklenil znižati ceno toka za razsvetljavo obrtnih delavnic in pisarn od Din 6.— na Din 5.— za kw uro. Temu znižanju bo postopoma sledilo še znižanje za razsvetljavo po stanovanjih. Velikomu razumevanju upravnega odbora, kateremu predseduje g. Orehek Fran in so člani gg. Josip Rebek, dr. Josip Klepec, dr. Miro Lukan, Franjo Rupnik, Franc Debevc, ing. Dietrich in postajenačelnik Ludwig, izrekamo svoje priznanje z željo, da bi se tudi nadaljnje znižanje čimprej izvedlo.

Dobave

Direkcija državnega rudnika Velenje sprejema do 18. aprila t. l. ponudbe glede dobave materiala za tovorni avto; do 19. aprila t. l. glede dobave 300 kg surove kave, 1000 kg riža, 500 kg bučnega olja in 500 kg terpentinovnega mila.

Direkcija državne železarne Vrešmajdan sprejema do 19. aprila t. l. ponudbe glede dobave 4000 kg mila; do 27. aprila t. l. pa glede dobave jernemov, grafitnih loncev za topljenje kovin ter glede dobave cevi.

Direkcija državnega rudnika Kreka sprejema do 26. aprila t. l. ponudbe glede dobave 20.400 kg pšenične moke in 1000 kg olja.

Predmetni oglasi z natančnejšimi podatki so v pisarni Zbornice za TOI v Ljubljani interesantom na vpogled.

jenja se pa tudi nemotoma izvrši, ako pridenemo kokosovemu olju še enako množino druge maščobe. Razen tega pa taka mila vsebujejo tudi še one sestavine, o katerih smo prej slišali, da ostanejo v podglu. Ker je tedaj pridobivanje takega mila zelo primitivno in poceni, je njegova cena primerno nizka. Razen tega se kokosovemu pred strjenjem lahko še pridenejo druge primese, kakor loj, soda, boraks, zaradi česar je pridobivanje še bolj poceni; vsled teh primesi se tako milo imenuje »polnjeno« ali »napol jedrnato«. Naziva se pa tudi »goljufivo milo«, ker je jedrnatemu po zunanosti in trdoti podobno, ga pa v kvaliteti daleč ne doseže. Iz 100 kg maščobe se more proizvajati 140 kg dobrega jedrnatega, 160 kg brušenega ali vodenega in 500 kg polnjene ali goljufivega mila.

Kalijevo ali mehko milo.

Kalijevo milo se izdeluje iz manj vrednih olj, kakor olj iz semen konoplje, lana, repe, bombaža ali iz ribje masti, t. j. ribjega sala od kita in morskega psa — in iz kalijevega luga. Milnega kleja pri tem procesu ni treba izolirati; torej je vsako kalijevo milo »klejno milo«. Zaradi svoje mazaste skupnosti se imenuje tako milo tudi »mažno milo«; ne more se tedaj rezati v kose, ampak se vlaga v sode. Po barvi je rjavo ali si-

tudi dobro milo ne, ako ga denemo v trdo vodo (studenčnico), to je tako vodo, ki vsebuje rudniške, ponajveč apnene primese. Zaradi tega se tedaj za pranje uporabljata le mehka voda, ki vsebuje le malo apnenca, kakor je to recimo voda iz potokov in rek. Še boljša je pa seveda deževnica, ki nima sploh nobenih raztopljenih mudnin. Isti uspeh kakor z deževnico se sicer tudi s trdo vodo doseže; samo moramo jo dalje časa prekuhavati, da izgubi rudnine, ki se usedejo na dnu posode. Trda voda pa lahko postane tudi na ta način mehka, če ji dodamo posebne kemikalije, recimo sodo. Če tedaj milo v mehki vodi raztopimo, se milo pri tem razkroji in sicer v raztopljiv čisti alkalij in pa neraztopljiv dvojnokisli alkalij. Prvi raztopi pri pranju maščobne dele madežev; ostali delci madežev, ki se pa ne raztope, se pa morajo z drgnjenjem in mečkanjem perila z vodo izplakniti. Dvojnokisli alkalij pa ima to nalogo, da mitke tkanin ščiti, da jih pri drgnjenju perila ne trgamo; razen tega preprečuje, da čisti alkalij ne pride v dotiko z nitkami tkanine ali pa s kožo, ki bi jo razjedal. Zaradi teh lastnosti tudi ni mogoče nadomestiti mila s kakim surrogatom, kakor n. pr. s sodo. Ako se perilo dovolj ne izplakne in to v čisti vodi, ostanejo v njem še neraztopljeni delci

madežev, ki povzročajo, da perilo neprijetno diši in dobi rumenkast blesk.

Domači recept za pridobivanje mila.

Da dobimo dobro domače milo, zmešamo 3 kg maščobe (brez maščobe ni mila!) — vzame se lahko tudi žarka mast, slanina ali loj — z 1.80 kg desetodstotnega natrijevega luga, ki ga dobimo v drogeriji, in s 4 l vode; nato se ta mešanica 1 uro v navadnem železnem kotlu kuha. Pocinkan oziroma pokositren kotel se ne sme uporabljati, ker ga natrijev lug razje. Po eni uri kuhanja se pridene še 4 l vode in 3 pesti kuhinjske soli; ta mešanica se mora potem še pol do 1 uro kuhati. Ko se v kotlu milo napravi, se mora nekaj časa hladiti, da se strdi; potem se razreže v primerne kose ter na deskah posuši. (Ako želimo dobiti prav čisto milo, ga moramo naslednji dan še enkrat prekuhati in sicer v isti vodi, ki je ostala v kotlu. Ako se po drugem kuhanju milo ne bi strdilo, mu pridenemo samo še nekaj natrijevega luga. Mešanica, ki ostane na dnu kotla, se da uporabljati za čiščenje raznih kovinskih predmetov.)

H koncu še želim, da bi ta kratka razprava o bistvu, pridobivanju in učinkovanju mila, bila v prid vsem slovenskim gospodarjem, ki se naj bi še z večjim zanimanjem posvetili negi perila.

Elektrifikacijski problem v Dravski banovini

Predavanje prof. dr. techn. Milana Vidmarja v društvu »Mercur«, 10. marca 1932.

(Nadaljevanje.)

Zdi se mi, da je morala deželni elektrifikatorjem avtomatično nastati tolažba v tej obliki, da so sicer uvideli pasivnost novega projekta, da pa so pričakovali indirektno koristi, na primer s povzdigo tujškega prometa, s pospeševanjem obrti in kmetijstva.

Ta tolažba vara. Če hočejo Kranjske deželne elektrarne po deželi razpusti omrežje visoke napetosti in razdelilna omrežja, morajo investirati najmanj 200 milijonov dinarjev. Prispevki občin so prav tako narodno premoženje, kakor prispevki oblasti. Obrestovanje in amortizacija tako ogromne vsote je težka stvar.

Pa saj denarja za vse to ni. Taka elektrifikacija je v času težke svetovne krize skoraj nemogoča. Na žalost je tako.

Daljnovid iz Velenj v Črnuče je dograjen. Investirani kapital zahteva letno okroglo 3 milijone dinarjev izdatkov. Za obresti, odpise in vzdrževanje. Za 3 milijone letnih dinarjev je daljnovid prišel prekmatu.

Ze v početku leta 1929 so Kranjske deželne elektrarne poskusile pridobiti konzumenta Ljubljano, ki naj bi takoj postavil zgrajeni daljnovid na trnata. Toda težave so bile velike in še danes so velike. Če mestna občina ljubljanska ustavi v elektrarni svoj obrat, prihrani samo izdatke za premog in mažo. Izdatki za obrestovanje in odpovedanje v mestni elektrarni investiranega kapitala bi seveda ostali. Ostali bi tudi po večini izdatki za personal. Ze zato, ker bi morala mestna elektrarna prevzeti vlogo obratne rezerve.

Koliko pa stane premog, ki ga potrošimo za kilovatno uro? Približno 40 para. To bi bila nemogoča cena. Mestna elektrarna bi pri tej ceni in pri letni produkciji 5 milijonov kilovatskih ur doplačevala 35 milijonov dinarjev. Mestna občina ljubljanska bi bila tedaj prevzela skrb za velenjsko daljnovid.

Leta 1929 so Kranjske deželne elektrarne zahtevale 1.09 Din za kilovatno uro. To je bila nemogoča cena. Mestna elektrarna bi pri tej ceni in pri letni produkciji 5 milijonov kilovatskih ur doplačevala 35 milijonov dinarjev. Mestna občina ljubljanska bi bila tedaj prevzela skrb za velenjski daljnovid.

Seveda so se mestni gospodarji upirali bremenu, ki mestne občine prav za prav nič ne briga. Pogajanja so začela na mrtev tir in daljnovid iz Velenj v Črnuče je ostal praktično brez obtežbe.

Jasno je, da na ta način ne bo šlo, tudi v bodoče ne. Nekdo mora nositi stroške preuranjene konstrukcije. Mestni denar je prav tako narodno premoženje, kakor banovinski. Treba je iskati drugih potov.

Problem je tem težji, ker velenjska elektrarna nikakor ne more nuditi dovolj ugodnih cen mestni občini ljubljanski. Časopisi so pisali pred kratkim o novi ceni 70 par na kilovatno uro. Seveda je tudi ta cena nesprijemljiva. Zagrebška elektrarna je dobila pred meseci ponudbo belgijsko-francoskega premogovnika v Končini. Samo 56 par na kilovatno uro je to podjele, je zahtevalo. Po mojih kalkulacijah bi bila ta cena tudi v Ljubljani dosegljiva. Pa kaj pomaga vse to. V Ljubljani imamo živo svojo elektrarno.

Sploh se mi zdi skrajno nepravilno, da mislimo na ustavljanje obratov, ki delajo in morejo delati. Ves svet se trudi, da bi spravil industrijo v tek. Samo mi naj ustavljamo obrate, zadržujemo povečanje obstoječih in zaviramo privatno podjetnost?

Po dolgih in težavnih pogajanjih med mestno občino ljubljansko in kranjskimi deželnimi elektrarnami sem lani dobil mandat mestne občine ljubljanske, da preštudiram ves kompleks vprašanj, ki so nastala okoli novega elektrifikacijskega projekta kranjskih deželnih elek-

Ivo Lah:

Kako velika je naša brezposelnost?

(Zanimive ugotovitve statističnega odseka OUZD-a v Ljubljani.)

Mnenja o veličini naše brezposelnosti gredo zelo narazen. V memoaru, katerega je izdalo Centralno tajništvo delavskih zbornic skupno z Ujedinjenim delavskim sindikalnim savezom Jugoslavije, so na prvem mestu omenjene trditve nekaterih naših narodnih poslancev v Narodni skupščini, da problem brezposelnosti pri nas sploh ne eksistira in da je celo sedanje delavsko zavarovanje za naše razmere nepotreben luksus. V dokaz nepravilnosti takih trditve navajajo delavske zbornice število brezposelnih s 182.124, katerega so statističnim potom ugotovile — toda s pripombo, da zanesljive in vsestranske statistike o brezposelnosti pri nas sploh nimamo. Delavske zbornice so vsled tega proučile samo nekatera posamezna večja podjetja in tako prišle do gornjega rezultata.

V poročilu delavske zbornice za Slovenijo v Ljubljani za leti 1929. in 1930. pojasnjuje članek »Stanje brezposelnosti v Sloveniji«, da eksaktno štetje brezposelnih ni mogoče, ker se s skrajšanjem dnevnega delovnega časa brezposelnost lahko povoljno zmanjšuje. Predno hočemo proučevati in ugotavljati brezposelnost, moramo ta pojem pravilno definirati. Najboljšo definicijo dobimo, ako primerjamo brezposelnost z invalidnostjo, katera ima dobro internacionalno priznano definicijo: **Brezposelna je ona oseba, katera nima svoji izobrazbi in svojemu poklicu primerne**

polne pridobitne zaposlitve. Brezposelnost ni enotna. Delavec je 100odstotno brezposeln, ako nima absolutno nobene službe. Delavec je samo 50odstotno brezposeln, ako mu podjetnik skrajša delovni čas in v zvezi s tem njegov za- služek za polovico in ako delavec ne more te izgube nadomestiti z drugim pridobitnim delom. Eksaktna ugotovitev brezposelnosti je torej mogoča s proučevanjem zaposlitvenih razmer vsakega posameznega delavca kakor n. pr. ugotovitev invalidnosti delavca na podlagi zdravniške preiskave. O **parcialni** brezposelnosti nimamo v Jugoslaviji skoraj nobene statistike, dasiravno je centralno tajništvo delavskih zbornic že izdelalo nekaj tozadeven osnutek. Za **totalno** brezposelnost nam pa zelo dobro služi statistika OUZD v Ljubljani.

V marcu 1930 je bilo pri OUZD-u zavarovanih 92.489 delavcev ip v marcu 1932 pa samo 73.081. Pri nespremenjenem obsegu zavarovalne obveznosti je število zavarovanih delavcev padlo v dveh letih za 19.408 ali 21%. Ti delavci niso niti pomrli, niti se izselili, niti dobili samostojnih poklicev, niti dobili zaposlitve v rudarstvu ali poljedelstvu, ker v teh področjih narodnega gospodarstva vlada ista — oziroma po mišljenju ekspertov — celo večja kriza kot pa v industrijah, ki so zastopane pri OUZD-u. Padec članstva OUZD-a predstavlja torej samo veličino 100odstotne brezposelnosti.

Za ugotovitev lokalne brezposelnosti je OUZD sestavil poseben »Zemljevid brezposelnosti v Dravski banovini« po ekspoziturah OUZD-a. Vsebinsko zemljevida tukaj na kratko rekapituliramo:

Ekspozitura	Število total. brezposl. absolutno	v %
Zagorje	1.586	38 %
Novo mesto	1.472	35 %
Kočevje	765	31 %
Slovenjgradec	1.008	31 %
Celje	4.265	27 %
Ptuj	784	25 %
Kranj	2.189	22 %
Mur. Sobota	820	22 %
Maribor	2.431	17 %
Tržič	469	16 %
Ljubljana	3.619	13 %
Skupaj OUZD	19.408	21 %

Poleg ekspoziture v Zagorju, kjer je merodajna ustavev steklarne, je brezposelnost relativno največja v območju onih ekspozitur, pri katerih prevladuje lesna industrija.

Zanimiva je kontrola števila 182.124 brezposelnih, katerega navajajo delavske zbornice v gori omenjenem memoaru kraljevski vladi. Osrednji urad za zavarovanje delavcev je imel v marcu 1930 zavarovanih 608.803 delavce, bratovske skladnice pa ca. 160.000; skupaj torej nekako 870.000 delavcev. 21% tega števila znaša 182.700 brezposelnih, kar se z rezultatom delavskih zbornic zelo dobro ujema.

Dejanski stan naše brezposelnosti je torej sledeči. Samo v industrijah, zastopanih pri Osrednjem uradu in pri Petrovskih skladnicah, je bilo okroglo 182.000 totalno brezposelnih. Niso pa v tej številki vpoštevani niti poljedelski delavci — in Jugoslavija je vendar v prvi vrsti agrarna in ne industrijska država —, niti železničarji, niti uradništvo državnih, banovinskih, mestnih, občinskih, itd. uradov, niti absolventi srednjih in visokih šol, ki po končanih studijah čakajo namestitve, niti samostojni poklici (n. pr. mali obrtniki), kateri so morali zapreti delavnice, niti sezijski delavci in končno niso upoštevani niti **parcialno** brezposelni delavci, katerih število bo najbrže mnogo večje od števila totalno brezposelnih. Sele potem, ko vzamemo v račun vse te momente, dobimo približno pravilno sliko o veličini naše brezposelnosti.

traren. Z veseljem sem se lotil tega dela in v obširnem elaboratu sem opisal konstrukcijo elektrifikacije, ki bi po mojem mnenju bila edino možna. Seveda se danes, v kratko odmerjenem predavanju ne bom mogel spuščati v notankosti. Opisal pa bom prav na kratko, v ostrih potezah svoj načrt.

V Dravski banovini imamo dovolj elektraren, na vsak način pa jih bomo v najkrajšem času imeli dovolj. Te elektrarne morajo biti predvsem zaposlene, da visoke investirane vsote ne gredo v nič. O tej zahtevi po mojem mnenju debata ne more biti.

Banovina naj se nemudoma porazdeli na električne srece, ki bodo vsaki svoji elektrarni podeljeni. Velikost srezov se mora seveda prikriti velikosti elektrarn.

V svojem električnem srezu mora biti vsaka elektrarna varna pred nepotrebno konkurenco. Nobena druga elektrarna ne bi smela posegati s svojimi omrežji v tuj srez.

S tako radikalno odredbo bi bil zasiguran vsem našim elektrarnam obstoj. Vse elektrarne bi brez skrbi gradile razdeljevalna omrežja po srezu. Elektrifikacija bi medvomno dobila izdaten impulz.

Bojazen, da bi tak sreski električni monopol ogrožal konzumente, je prazna. Veliko koncesijo popolne samostojnosti v svojem srezu bi namreč morala vsaka elektrarna honorirati z obvezo, da ne bo nikjer prekoračila določenih cen. Na primer cen, ki jih je določila v svojem omrežju elektrarna na Završnici.

Informiral sem se bil po naši banovini in povsod sem ugotovil, da bi ta prvi del mojega elektrifikacijskega programajal. Producenti in konzumenti bi bili zadovoljni. Tudi ljubljanski električni srez bi moral po mojem mnenju opustiti fiskalno električno politiko in znižati cene za električno energijo.

S prvo točko mojega elektrifikacijskega programa je ves v električnih

centralah investirani kapital zavarovan, rešen in oplojen. Konzumenti bi dobili prikladne in zelo zmerne cene. S tem pa elektrifikacijski načrt seveda še ne bi bil izčrpan.

Vse naše elektrarne bi se morale po mojem načrtu nadalje električno zvezati med seboj. Iz Fale gre itak daljnovid v Laško in Trbovlje. Iz Velenj v Laško ni daleč. Ta zveza bi bila zgrajena s razmeroma majhnimi stroški. Iz Velenj v Ljubljano teče itak že izdaten daljnovid. Zveza tega daljnovoda z elektrarno na Završnici bo prišla, ker je itak projektirana in ta zveza bi prav lahko nanizala vse gorenjske elektrarne.

Neprecenljive bi bile koristi električnih zvez med elektrarnami. Prav nobenih rezervnih strojev bi predvsem v elektrarnah ne bilo več treba. Mestna elektrarna ljubljanska je na primer danes brez zadostne obratne rezerve. Večina naših manjših elektraren je v slični situaciji.

(Dalje prihodnjič.)

OBRTNA BANKA V LJUBLJANI

CENTRALA: KONGRESNI TRG 4

PODRUŽNICA: LJUTOMER

Telefon št. 2508

Račun pri poštni hranilnici v Ljubljani št. 12.051

Telefon št. 2508

Daje kredite v obrtne svrhe, pospešuje ustanavljanje obrtnih in industrijskih podjetij, izvršuje vse bančne transakcije najkulantneje. Vloge na knjižice in na tekoči račun se obrestujejo kar najugodnejše, vezane vloge po dogovoru primerno višje